

САНА ОЛОХ

Х а н ы а т

1931 сүлэлтийнх
15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОНУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 129 (6577).

1987 сүл. Алтынны 24 күн.
СУБУОТА

Сыаната
3 харчы.

ССКП КК Пленума

1987 сүл. алтынны 21 күнүтүр ССКП КК Пленумун уочараттаах Пленума буолла. Пленум Улуу Октябрьскай социалистическай революция 70 сыла туолуутун уонна сорох ааһан иһэр соруктары кытары сибээстөөх боппуростары көрдө.

Бу боппуростар дакылдааты ССКП КК Генеральнай секретара М. С. Горбачев өҥөрдө.

Пленум М. С. Горбачев дакылдаатыгар

этиллибит сүрүн балаһыанньалары уонна түмүктөөһүннэри бийирээтэ, уонна бу боппуростарга туһааннаах уураабы ылымна.

Пленум тэрээһин боппуростары көрдө.

Пленум Г. А. Аликс дөрүөбүтүн туругунан пенсияга тахсарынан сибээстөөх кинини ССКП КК Политбюругун чилинни эбээһиниһиттэн босхолуур туһунан көрдө-хүүтүн ылымна.

(ССТА).

Агропромышленной комплекс үлэһиттэрэ! Ас-үөл программатын толорор иһин дыһыардаахтык охсуһун! Интенсивнай технологиялары, хаһаайыстыбаннай ахсааны баһылаан, коллентивнай уонна дьыа-кэргэни-нэн бэдэрээтэһини — тэни-тинг, тыа сириг социальнай программаларын эрчимнээх-тик быһаарың!

(ССКП КК Октябрьдаа-ды Ытырымыларыттан).

Анулина Захаровна уонна Василий Афанасьевич Кириллиннэр Хоотобово дьыа-кэргэ орто-гар бугуруу үлэһиттэринэн биллэллэр. Сүөһүгэ кы-рыымчык абылыктаах быһылгы кыстыкка кини-лэр кыыстарынан Со-фьялымы сүөһү итинти-гэр дьыа-кэргэни-нэн бэдэрээтэһини үлэлииргэ быһаарынылар.

Анулина Захаровна ааспыт кыстыкка 39 ту-гуй тыгэһэлэри көрбүтэ. Онтукаларын бука бары-

ларын төрөппүтэ, сыл ааспыт ийдарыгар хас бирдинлэригэр 1853-түү кг үүтү ыабыта. От-тон алтынны бастакы 20 күнүтүр бэдэрээтэ-х дьыа-кэргэни былааны та-һынан 280 кг үрүг илгэ-ни дэбилиттэ.

Сныоюкка: хаһааста-Анулина Захаровна, Ва-сильи Афанасьевич уон-на Софья Кириллиннэр ыабыт үүттэрин тутта-раллар.

П. Оконешников
фотота.

Сүөһү кыстыгыгын тэрээһиннээхтик ыытыахха, дойдуга сүөһү итинтин элбэх бородууктатын биэриэххэ

Сүөһү итинтин үлэһиттэригэр, колхозтар уонна совхозтар специалисттарыгар, маннайгы сүһүөх партийнай, профсоюзнай, комсомольскай тэрилтэлэргэ, агропромышленной комплекс бары үлэһит коллективтарыгар

ССКП Кин Комитетын Ынырыта

КУНДУ ТАБААРЫСТАР!

Партия Кин Комитета сүөсүһүттэр бэйэни харыс-таммат үлэлэрин үрдүтүн сыаналыыр. КН ыам ыйы-наабы (1982 с.) Пленумун иэтинтэ дойдуга наады-йыллар бородуунсуйаны өҥөрөн таһаарыы сыллата үү-нэн иһинтэ хааччылар. Дьэ уонна Улуу Октябрь 70 сааһа туолар сылыгар ситиһилиити харыстаан хаал-лары эрэ буолбакка, ону ааһан түмүктэри улаатын-нары, советскай дьоннор остуолларыгар төһө ныйаал-рынан элбэх эти, үүтү, сымыгы бизири олус наада-лаах. Ол ССКП КН бэс ыйынаабы (1987 с.) Пленуму-нан туруоруллубут соругу—нылас болдьох иһигэр аһынан-үөлүнэн хааччыыны биллэрдик тулсарыны —быһаарыыга эһиги ныйаакытынан буолуога.

Ити сыалы ситиһэр туһугар сүөһү итэр биригээдэ, ма хас бирдин үлэһитэ, специалист, хаһаайысты-ба салайааччыта инициативатын уонна дыһыарын иу-кутуурдук көрдөрө, толору көдүүүстээхтик үлэли-рэ булгуччу наадалааба адыас көстөн турар. Билигин да иэтинни ыйдарга фермалар аһы-үөлү бизири-лэрэ мөлтөөһүнэ таһаарыллыбыт хаһаайыстыбаларын сүө-һү итэр подразделениелара үлэлэрин эбэллэрэ уһул-чу суолтаах.

Нэлэн иһэр кыстыгын чэлчэкигэ суох буолуога, ол ту-һунан адыас быһаччы уонна аһаастык этиэххэ наада. Бастатан туран сөптөөх хаачыстыбалаах дороохтой уон-на сүмэһиннээх сүөһү аһылыгынан чычырбастык хаач-чылыбыт фермалардаах хаһаайыстыбаларга уонна оро-йуоннарга партийнай, профсоюзнай, комсомольскай тэ-рилтэлэр, советскай, агропромышленной органнар бэ-йэлэрин үлэлэригэр итинэн салайтарар эбээһинэстээх-тэр. Государство айылба нүчүмэйдэригэр түбэспит хаһаайыстыбаларга наадалаах көмөнү өҥөрө уонна өҥөрүө.

Үгүс фермалар кыһыгыгын усулуобуйага үлэлииргэ дьин иһэ бэлэни суохтары, сүөһү аһылыгын бэлэм-нээһин олодун була илигин, кылаабынаа үрдүн өҥө-рунтуулаахтык үлэлииргэ наадалаах усулуобуйалар үөскэтиллибэтэхтэрин кытары сөбүлэһиннээх сатамнат. Хонуу үлэлэрин түмүктээһин төһө да уустуктардаабын иһин, сүөһү аһылыгын сөдүтүөннээһингэ болсөнтө-ну мөлтөөхүгэ табыллыбат. Сүөһүнү аһатар сыалга туһаныллыах айылбаах барыта хонуйулуох, учуотта-ныах уонна туһаныллыах туотаах. Фермаларга кысты-гы ситиһиннээхтик атаарарга хас бирдин миллиграмм сүөһү аһылыгын көдүүүстээхтик туһанары, ону элбэх

бородуунсуйанан толуйары хааччылар нормоцехтар үчүгэйдик тэриллит үлэлэрэ көмөлөһүөхтээх.

Партийнай тэрилтэлэр, агропром органнара, хаһа-йыстыбалар салайааччылара, специалистара хас бир-дин фермага дьыала туругун диригини уонна бары өттүнэн ырытан көрөр, бастык опыты нээһини олох-тооһуну хааччылар, профессиональнай уонна эконо-мическай үөрэби деловойдук тэрийэр эбээһинэстээхтэр.

Дьыала ситиһиннээх буолуутун дьоннор быһаараллар. Сүөһү кыстыгыгын ситиһиннээхтик атаары ол аата са-лаа бүтүннүүтүн үлэтин быһылгы даһаны, ол курдук нэлэр сыллаабы даһаны түмүктэрэ, тийэсэр тийэн туох ханнык иһиннэ ыанньыкыттар уонна сүөсүһү-тэр, ныйрэйи уонна сибинниһи керееччүлэр, чабаннар уонна көтөрү итээччилэр, фуражирдар уонна напад-чик-слесардар үлэлэриттэн тутулунтаах.

Эһиги үлэбэ сыһыангыт, түмүкүлээххит уонна дьы-сипилиннээххит, дьыалага айымньылаахтык сыһыан-наһарга дуулуһуугут, бастык опыты туһанары, интен-сивнай ныймалары туттары сатааһынгыт, табаарыстар, ити производство көдүүүһүн үрдэтии ныйаабынай ре-зервэ.

Билигин коллентивтарга хардарыта көрдөбүллээх буолуу, эти, үүтү, сымыгы өҥөрөн таһаары техно-логиятын кытаанахтык тутуһуу, бородууксуйа одии-натыгар үлэ уонна сүөһү аһылыга өрөсүттэниитин аһыаты, кини үрдүн хаачыстыбалаах буолуутун хааччыыны ураты улахан суолтаахтар. Онуоха эрэл-лээх суолунан, олох көрдөрөрүн курдук, үлэни тэрийи уонна көбүлээһин бэдэрээтэһэр, хаһаайыстыбаннай ах-сааннаах көрүнгэрин ханна барытыгар туһаныы, үлэ бүтэһинтээх түмүктэригэр коллективнай уонна хас бирдин иһи түс эппизиннэһин үрдэтии буолар.

Уустун усулуобуйаларга сүөһү кыстыгыгын атаары опыта фермага партиячека, коммунистар бойобуодун үлэлиир сирдарыгар дьыала ордуу табылларын итэ-тиннээхтик көрдөрөр. Партийнай комитеттар фермалар-га сыахтаабы партийнай тэрилтэлэри уонна партгруппа-лары бөдөргөтөргө уонна үлэлэрин күүһүрдэргэ, бары производственной подразделениелары квалификация-лаах үлэһиттэртэн сүүмэрдиргэ эрдэттэн кыһаныах туостаахтар. Наада буоллабына ианна коммунистары, комсомолцелары эһи ытыахха, партийнай, партий-най-комсомольскай бөлөхтөрү тэрийтэлиэххэ, дьыа-с коллентивтарга партийнай тэрийтэччилэрдээх буолуо-ха.

Үгүс фермаларга бары үлэһиттэри производствоны салайыыга дьиннээхтик кытыһыары көрүгүн быһыы-тынан нээһинэ ахсын ытыллар сүөсүһүттэр күннэрэ наадалаахтарын көрдөрүлэр, улахан туһаны итин тэ-нэ фермалар хардарыта бэрэбизирээһиннэри кытыы биэрэр.

Партийнай комитеттар, советскай уонна хаһаайы-стыбаннай органнар, колхозтар уонна совхозтар сапа-йааччылары итиннэ специалистара сүөсүһүттэр тус-тарыгар дьиннээх кыһаныларын көрдөрөр, кинилэргэ үрдүн өҥөрүтүөлөөхтүк үлэлииллэригэр наадалаах усулуобуйалары үөскэтэр, эргизиннэн, олобу-дьяабы, медицинскэй уонна культурнай хааччыыны үчүгэ-дин тэрийэр эбээһинэстээхтэр. Сүөһү кыстыгыгын сити-һиннээхтик атаарар, сүөһү итинтин бородуукталарын өҥөрөн таһаарыны уонна атылааһыны элбэтэр иһин социалистическай куоталаһыны, ордуу көдүүүстээх моральнай уонна материалнай көбүлээһиннэри, үлэбэ күрөстээһини, иһитиннэрэ-биллэрэ иһини туттан туран, кизгини тэниэххэ наада. Фермага дьыала хай-лах баран иһэрин ним бастаабытын уонна ним хаал-бытын дьон биллэлэрэ олус улахан суолтаах. Ма-мыаха олохтоох хаһыаттар, телевидение, радио, көрдө-рөн агитация элбэи өҥөрүөх туостаахтар.

Сүөһү кыстыга—сүөсүһүттэр эрэ буолбакка ону аа-һан агропромышленной комплекс, өсөс иһини хааччы-лар тэрилтэлэр, предприятиелар, норуот хаһаайысты-тыбатын атын салааларын бааы үлэһиттэрин дьыала-лара. Кинилэр быһаччы эбээһинэстэр—сүөһү итин-тин объектарын электроэнергиянан, уунан, уматыгы-нан эрэллээхтик хааччыыны тэрийи, фермаларга уонна нормоцехтарга өрөмүөннүүр үлэлэри итиннэ техническай хааччыыны нээһигэр уонна хаачыстыба-лаахтык ытыы, бородуунсуйаны тутууну, астааһыны уонна ону туттааччыларга тиздини чуолкайдык тэ-рийи.

ССКП Кин Комитета сүөһү итинтин үлэһиттэрэ, специалистара уонна колхозтар, совхозтар итиннэ аг-ропромышленной комплекс атын предприятиеларын са-лайааччылары, партийнай, профсоюзнай уонна комсо-мольскай тэрилтэлэр, үлэ коллентивтара 1987—1988 сыллардаабы кыһыгыгын нээһигэ дойду аһы-үөлүн эл-бэтигэ, ону киинизммит фондларга уонна олохтоох хааччыыга туттарыыга бары күүстэрин ууруохтара, XIX Бүтүн Союзтаабы партийнай конференцияны сүөһү итинтин бородуунсуйатын өҥөрөн таһаары былаан-нарын аһара толорон көрсүөхтэрэ дьин эрэл биллэрэр.

Бүгүн Сэбилэнини суох онгорор иһин охсуһуу аан дойдутаабы нэдиэлэтэ сабаланаар

Бары сырдык ыралар мэккитэлэрэ

Бүтүүн кыһа-аймакы дьэриэ сэрин кэдрэнттэн быһаан ылар туһугар сакталыы политическай өй-санаа олохсуйууттар өрөмнөн үөс-көһүннэ айыни таптылар хас биридиги кыһын үөрдэр. Бу дьыалалар бэйниги партиябыт уонна госулар-ствобит киллэрэр сүүнэ кыллатта-ра Бүтүн аан дойду үрдүнэн иккит сөнгөрүннэ: үрдүн сынаабылы ылааллар.

Эйэ иһин охсуһуу өссө бирид дьонуннаах атаба үүннэ. Ол курдук, ХИТ күнүгэр (алтынны 24 күнүгэр) үгэс буолбут сэбилэнини суох онгорор иһин аан дойдутаабы нэдиэлэ (алтынны 24—31 кү.) са-баланыытыгар «Эйэ долгуна» дьэиэ ааттаах сэрини утары аан дойдутаабы акция ытыллар. Биллэрин курдук, итинник нөдүлэһини атыр-дах ытыгыт Төһөдө буолбут сэ-билэнини бөпсөр иһин аан дойдутаабы конференциялар советскай уонна америкайскэй делегациялар онорбуттара. Оттон анцияны ыты-гар туһунан быһаарыныы балаан ытып саватыгар Улуу Октябрь 70 сылыгар аналлаах «Социализм уон-на Эйэ» аан дойдутаабы конферен-ция ылыммыта.

«Эйэ долгуна» акцияны ытымы-га республикатаабы Эйэ көмүскэ-лин комитетэ нэдиэ дьаһаллары бо-лонтээн ытыгар. Оройуонга бу дьа-һаллар эмнэ быһаан быһымынан

бараллар. Онон сэбэстээн оройуон үлөһит дьонно, мэтчэттара Эйэ иһин охсуһуу курдук улууканнаах дьы-лаага туох кылааты кылларбиктэрин, тутууна кыллаттарын аадынан кө-рөдөр, сыана бэрэһэлэр, сорук-тары туруоруналлар. Улуу Ок-тябрь 70 сыла туолуутун көрсө би-рини оройуонмут 39 т.к. көрүгэ солт, үбү киллэрдэ. Атыннык эт-тэххэ, оройуон 1 олохтоодо ортоту-нан 2 солк. 42 харчылаагы көгүл өтүгүнэн биридэ. Ити—республика орто көрдөрүүтүтэн 46 харчынан айдах. Үрдүн соммателлөөһүн, ак-тивнөөһүн бу дьыалага өрөмүөннүүр-техническай предприятие (2333 солк.), эппи баһыһа (2468 солк.), Госстрах инспекцията (555 солк.), курдук, о. д. а. коллективтар үлө-һиттэрэ көрдөрдүлэр. Үлэ ветера-на И. Н. Иванова ый ахсын боһ-тин пенсиятыттан Эйэ фондугар көһөртөрөр.

Эйэ фондатыгар үбү киллэрингэ оройуон оскуолалара эмнэ актив-найдык кылталлар. Ангараас бы-йыл кинилэр 7373 солк. хомуйан туттардылар. Бу дьонун суолта-лаах үлэс Чуратчы орто оскуола-га бирид санааланыыт дьаарбаһыла-рын, субьотунуукутары, «Дьэиэри-кэй» ансамбль концердарын тари-йи кылтан, 8095 солк. кыллэрэн. Эйэ көмүскэлин республикатаабы комитетин Вочуотунай грамотаты

нан наараадаланна.

«Эйэ долгуна» акция бүгүн кү-лүс 12 часка сабаланаар. Маннаах айыммылаах сыһын эрэйиллэр, Холобур, оскуолаларга уруок иһинэ 5-тин мүнүүттөлөөх тохтобул-лар тарыллаллар, үөрүүдэххэ ил-лэйиллэр буолуохтара. Сорохтор сэрин уонна үлэ ветераннарын, ис-кусство уонна литература үлөһит-терин уо. д. а. кылта көрсүһүөх-төрө.

Итиннэхэ маарымныыр түмүү-лэр үлэ коллективтарыгар тари-лаллар. Олорго сон түбэһиннэрин тулаһыт эйгэ харыстабылларын болпууостарыгар көпсөннэххэ, бастык производственниктары, на-станиктары уо. д. а. чыстэһини, тематическай биэтэрдэри, инво-фильмны коллективнай көрүүлэ-ри, кинигэни дьууллэһини, о. д. а. тарыйаххэ сөп. Акцияга профсо-юзтар, дьахтар комитетин, ветеран-нар советтарын, о. д. а. курдук об-щественнай тарилталар активнай кытылыы ытыллар. Бары ыты-лар дьаһалларга акция интер-национальной уонна түмэр харан-тарын өйдөтөр дьонун суолталаах. Мантан бирид да сельсовет, үлэ кол-лективна туора туран хаалбатын ситиһинэххэ.

«Эйэ долгуна» — сэбилэнини суох оноруу үгэс буолбут нэдиэ-лэтин сабаланыыта. Нэдиэлэ уса-тата эйэ иһин пропаганда быһаан быһытынан барытын хааччы-лыахха, Улуу Октябрь уонна Эйэ туһунан декрет 70 сылларын көр-сө Эйэ советскай фондатын бөдөр-гөтүүсэ тарыйы үлэни күүһүр-дүөххэ.

Кыһамнылаах үлэһит

Николай Гаврильевич Адамов — Чакыр отде-ленин бирид бастык ман-ныксыта. Ол иһин аас-пыт сылга отделение са-лалтата киннэхэ тинэһэ-лэри үтүрдүү курдук үлэ ыраахан учаастагын итэрийбитэ. Ыанныксыт мөсүрөт түөрт ыйыгар хас бирид бургунаһыттан 809-туу кг урун ил-гэни ытыга. Ыйдаагы быһааннарын иккит бу-күрүгэ толортоон иһэр. Ити кистэлэҥ Николай Гаврильевич үлэһит бар-риниһитигэр, үтүө сүөба-һыгар сытар. Холобур, кини салайар коллективна быһыл дьаһы ситэри-лэбэтэх ыстын хотонго киирбитэ. Обществен-ность субьотунуукутуу-рун күүлэһэ үлөһиттэр сыбааһыннэ бүтэрдилэр. Ити курдук общес-твеннай дьыала туһугар Николай Гаврильевич бөһүн харыстамат. Ол иһин да кыһамнылаах үлөһит дэтэриэн дэтэ-рэр.

И. ЛЕБЕДЕВ.

Эйэ сэрин оҕолоро.

П. Оконешников фотоплаката.

Мугудайга быһырын аргыс үлөһиттэригэр по-лит-үөрөх тарыллан иһон ыһыллан хаалбыта. Ол итэһини көннөрөр иһинтэ-тэи партиянай тарилтэ быһыл манна опыткаах пропагандист, оскуола завучун Е. А. Слепцова-ны аһабыта.

Полит-үөрөх 18 итэһэ-чидэххэ бу оскуолатыгар быһылты бастагы заня-тие солунуу, кэрэхсэ-биллээхтик барда. Олох-тоох иһин маһаһын уон-на пенария үлөһиттэрэ «Уларыта тутууун прак-тической дьыалаларынан дьиргэтэһинг» дьэиэ те-мага кизикни көпсөттү-лэр. Пропагандист Ева-терина Афанасьевна бо-спэдин бастагы чаһын теоретическай хабаан-наах болпууостарга аһаас көпсөтингэ ытырбыта табылыһа. Көпсөтин устунан дио-нуссия кубулуйда, ар-дыгар мөкүөрдэр даһа-ны үөскэтэлээтилэр.

Таарычы аһыннаах, бийниги пропагандастырбыт лекциялар үкүгэр тео-ретическай хабааннаах буолааччы. Оттон респу-блика, оройуон, тустаах коллектив олохун кылта занятие матырыйаалын таба сэбэстэһин бэрт аһыах буолар. Итиннэхэ, мин саһаабыр, пропаган-дист дьоннор көстөр.

Бастатан туран, эргичи үлөһиттэрин ордук хан-нык болпууостар долгу-талаһын быһаарарга хо-лоннулар. Онуоха араас санаалар атыһиниллэр. Ол иһигэр итэһиччилэр уларыта тутуу эргичи систематыгар хайдах та-быстаахтык кылларды-лыһын, хаһаайыстыбан-най аһаан ханын көрү-нэ олохтоһуохтаабын ту-һунан, соротуонка үлөһит туһары болпууоста-рын, о. д. а. ордук интэ-ригирччилэрин биллэ-рдилэр. Кинилэр оууһа политическай олох аһаан иһэр сонуннарыгар, аан дойду балаһааннаһыгар бэспэдалэргэ маһыла-ларан туһунан эгиллэр.

Оттон салтыи бэйэ үлэһиттэр уларыта тутуу туһунан көпсөтин барда. Быйыл эргичи үлөһиттэ-риттэр аттестация барыах-таах. Ол сорутарын итэ-төччүлөр балаһа кыллэ-лэрэ күүһүнэ. Эргичи культураны туһунан

көпсөтиннэ аһыла-һааччы уонна продавец сыһыаннарыгар сана-һа аһаастаһын сытыы буол-ла. Бэйэ «мундирын ча-һын» харыстыыр хаһаан-наах тьл-өс иһилиһи-эрэри, түмүккэ сирэ-майгы иуормалара мэл-дэи үрдүктүк тутулуох-таахтара бэлэттэниэ. Кри-тикааа сыһын туһунан эһиэ бэрт сирдэххэ эһи-лэр оҕоһулуунулар. Ол прилавон үлөһиттэрин үгүстүк таарыйар болпу-уосту буоларынан быһа-рыллар. Үлөһит уонна салайааччы сыһыанна-рыгар даһаны итэһичи-лэр саһыт санаалаахтар-а, эһэр тылаахтара кө-һүннэ.

Таарычы аһыннаах, Мугудайга эргичи аас-пыт сааскыттан товаро-вод С. Г. Адамова сала-йар. Оттон ыла иһи-лиһиһын хааччылыы балаһаа тулсубута бэлэ-тэниэ. Саһа пекария үлэс киирээһинтэн ки-лэл быһытаахха аһы-ланар, аһын даһаны бур-дук ас маһаһыһа тах-сар буолла. Олус дэлэй да буолбатар, оҕуруот аһара, фрукталар аһа-лылаллар. Сэлэхтик көстөр табаардарынан сэр-рин, үлэ ветераннара, суоһу итэһиччилэр кыл-ларынан хааччыллаллар. Идэлэринэн, быраһыт-тыктыһа эргичи тари-лэр буолла. Светлана Герасимовна коммунист дьэиэһин И. В. Сианеви кылта полит-үөрөх дьы-лын бастагы занятиета итинник көхтөөхтүк ба-рыһытыгар көмөлөспүтүн бэлэтиһир тоһоостоох.

Пропагандист түмүгэр кэлэр занятиета толкуй-лаан эгиллэрдэххэ кэлэ-лэригэр аһаан итэһичи-лэригэр болпууостары биэртэлээбитэ эмнэ сонун. Ону таһынан 2 кыһаах коллектив үлэһиттэр ула-рыта тутууга сыһыаран информация оноролло-рутар (теманы ыйан ту-ран) бэлэттэһин кэлэллэ-риттэр сорудахтаһа.

Итэһэ быһымынан 2 итэһичи, биллэ-биллэ, за-нятиета кылдыбыр, аһа-рын, сорохтор конвен-тамматаларын, бэл су-рунар тариэ суох кэл-лэтиһин бэлэттэххэ сөп. Оттон занятие сыа-дыт-соругун толору сип-пэ саарбага суох.

Н. ПЕРМЯКОВ.

Тыл уонна дьыала

Дьон туһугар кыһамныынан

Быйыл Кытаанах нэһи-лэтин общественика оро-йуон бары үлөһиттэрин бу-лутуһаага социальнай-экономическай сайдыы үр-дүк киирбэлэригэр дьула-рга ытырбыта. Бэс салтан иккитэ түмүкүнэ-рэ чуһааһа, онон үлэ-хамнас туруутун бэлснэр-гэ сөп буолла.

Кытаанахтаагы КСК үлэтин опитын туһунан хаһыат балаһаа суруйан турар. Онон, бирид тылы-нан координационной со-вет ылыммыт быһаанна-руолан иһэллэрин бэлэ-тэһит. Ол эрэри Кыта-анах сыахтаагы комсомоль-скай тарилтэтин отчуот-скай тарилтэтин мун-туур, быһаардыыр мьа-бар кини аадырыһыгар дьаһаллар ытыллар.

хаачыстыбалара мөлхөх» дьэиэ ылыммыта. КСК советта итин биллэр да буолан, быйыл бөһүннэ үбүтэр өссө бирид эһи-н үлэһити көрсө туруор-субута бигэрэтиһиннэ. Онон иһиннэ өттүгэр КСК мьа-бар дьаһаллара хаачы-стыбаннай өттүнэн тупса-рылалларыгар эрэл баар.

«Агитационнай-культур-най биридээлэри тари-йи олуэ наадалаах эһит. Быйыл сайын бийири бирид да сайылыты, өттүүр ае-поһу хаалларбаһа бары-лармыр сырыттыбыт, кы-һыл мунуһа хаһаангы-тааһар да элбэх үлэ ыты-тыһыһа», — диир АНВ старшай методина М. С. Леонтьева.

Кинилэр—

оройуоннаагы нуоталаһыы кыһамнылаахтара. Быйыл сайын манна оройуонга аан бастаан Отчут дьэиэ үлэһэтэ.

Кытаанах — спортивнай нэһилик. Манна олохтоох партиянай тарилтэ секре-тара И. Н. Попов — хайы-бардыт, Саха АССР үтүөлөөх тренеры. Культур-на дьэиэтин дирентора Н. В. Захаров — оройуон чы-һин үтүгэс ситиһилээх-тик көмүскэбит дэтэтир спортсмен. Комсомольскай тарилтэ секретарынан үлэ-лэбэт Олег Парфенов — хайыбарга оройуон сүү-мэрдэммит хамаандатын чыһыһа. Салайааччылар бэйэлэринэн спорка тар-дыһыһаа нэһилиһиһэ

үчүгэй сабыдыалы онорор. Саһын оҕолуун-уруулуун бары хайыһар соруугар тахсаллар, оскуолага күөх сылыгар быһыгар туруо-руллубут оҕоһу оскуо-ларга дуобат мэлдэн тар-дыллан турар. Быйыл сайын учууталлар күөстэри-ни спортивнай саала бэр-тэххэйдик иһиттэн эһиһи-лэһэ. Кыһынны онно во-лейбол, тустуу, гиря, о. д. а. секциялар үлэһэттэрэ. Үлэһиттэри политичес-кай-экономическай үөрөх-төһүн быһылгы дьыла Кытаанахха тарыйыһах-тык саһалаһыһа: бары оскуолаларга бастагы заня-тиелар үрдүк таһыһаах-тын ыһааллыһытара.

Онон ытырыһа кыллэ-риллэбит культурайа-спор-тивнай комплексы тупса-рыһа уонна идеологичес-кай үлэс бэлэттэһинт үлэһит, суруннээн, голо-руллан иһэллэр.

Ааспыт сыллаахха На-ма ферматтыгар Сүөсүһүт

дьэиэ тутулан, кыһын быһа толору күүһүнэн үлэһэтэ. Быйыл манна 100 тоһөдө аһаан толору механизациялаах хотон тутулуна. Иһи хотонго реконструкция ытыһыһа. Объектар бары иһи котельнайга холбоһмуттар. Эһиэ ааспыт сыллаахха учууталларга аһаан 4 квартиралаах дьэиэ туту-лан үлэс киллэрилли-битэ. Быйыл сайын тех-ническай хааччылыы пуу-нун көһдөйө таһаарыһы-һа.

— Сайын устата 20-чэ ыал дьэиэлэри тас өттү-төн иштутуруулааһылар. Тутуу матырыйаалынан — цементин, дракканан, о. д. а. — солхоо көһдөһө. Маһыһыһа көһдөһи шиф-ери, тунуу таһын сель-совет исполкома ордук маһыһааччыларга көрөн үлэһэтэ. Бэйэбит маһы-һааччылар иһиниһиттэрин онорон сайаапка ылан Не-рогитинан, Якутскайынан эргичи эмэлэ кырааска,

ДП, ДСП курдук, дьэиэни-уоту өрөмүөннүүргэ наа-далаахтары аһалан иһи-лиһиһаа түгэттиһит. Иһи уулусса олбуорда-рын барытын бирид көрү-нэххэ тыһа онгорор быһаан баарын, биллэрмэ күүһэ кыһаһаа, толорботубут. — диир исполком бөһү-дэги тупсаран онорууга комитетин председателэ В. Н. Корнин.

— Сэтте тыһыһыһа кө-ринтэ солкуобайдаах кө-рдөрөн агитацияны онор-тордубут. Ону бу күнүгэ-гэ бөһүлэһиэ киирэр ар-катын саһалаан туруор-тарыахпыт. Аһа таһыгар площадь оноруохпут. Баар павильоныһыттар б ы т ы н онон көһөрөн иһдээһит. Сирин-уотун бэлэттэһи-һит. Оттон Культура дьэи-тин таһыгар бэлэ площа-ды стадион оноруохпут, онно эһиэ бөһүлэтир тус-ла быһаан баар. Техника суоһа улахангыһа аһа-тыһа. Советка бэйэте бас билэр саатар бирид тран-

КӨДЬҮҮСТЭХ ҮЛЭ ТОБО КЫАЛЛЫБАТЫЙ

Билиги бүтүүмүт билигин саамай сүрүн соруктуунан хаһаайыстыбалар финансовый кыахтарын күүһүрдүү, барыстаах салаалары сайыннары, бордодукусуу бары көрүгүнэрин рентабельностарын үрдэтин уонна оңо олобуран ороскуоттары байа сабынытыгар, производствонь байа суотугар кэңэтигэ кириин буолар.

Агропром экономическай механизмын салгыны сайыннары туһунан СССР Кини Комитетын уонна СССР Министрдарын Советын уураахтара тахсыабыттан балтараа снл аста. Оңо мыйыллыбыт дьаһаллары олохо киллэрин, чуолаан, сүөһү интинтин сайыннарыга чопчу хайыскалаах, нэскиллээх үлэни ыһаахха, бу сүрүн салааны хаалыттан таһаарыта научнай-техническай прогрессе ситинилэрин миэстэбэ сатабыллыахха туһаннаах кыаллыан сөп.

«Мугудай» — үтү ылымга уонна соботуопналааһынга билигин турутуунан оройуонга бастык хаһаайыстыба. БИДДАҕы, сыллаабы биллэһириин болдьовун иннинэ толортоон хайаанан хайаанар. Ол эрээри, совхозка сүөһү интинин туругун диригин буолбакка үрдүнэн да сокус ырытан көрөр буоллааха, сүрүн салааны сайыннарыга долуннаах олук уурулла илгэ харааха бырабыллыа снл. Үтү-аһы дэлэтин олус элбэх резервалэре өссө да кыайан туһаныллыбаттар.

Экономика бонпуруоһа

Племенной үлэни дьаалатынан уһуннары, ынах сүөһү племенной хаачыстыбатын, ыһынны структуратын тупсарыга сөптөөх суолта бериллбэтэ — билигин совхоз-пунт үлэтин бири сааһа улахан итэһэ. Үчүгэй племенной хаачыстыбалаах ыччат сүөһүнү эрдэттэн наардаан интин, үттээх бургунастарынан ыһынныгы эдэрситин снл айы кыаллыбат. Итинтэн хаһаайыстыба, билээн турар, снл айы элбэх очооту сүгэр.

Онуоха холобур быһаатынан ааспыт снл да ылан көрүбүт. Совхоз ыһынныгы эдэрситингэ аһаан барыта 293 сүөһүнү хааларытыттан снл түмүгүнэн ынахха 149-на эрэ таһаарылыбыта, Оңтон атынны төһө эмэ уһун бириэмэбэ көндөй интэн баран тннээр өлөрөн туттарга эрэ күһэллбиппит. Ити сүөһүлэртэн 47-лэрэ ынах буолуохтара днэн биэс саастарыгар днэри (нуорматтан кини снлы ааһа) интэллбиптэрэ, оңтон атытара — түөрт-рингэр днэри (нуорматтан бири снл курдук). Оңон бу сүөһүлэри олус уһун-нук хоргуот интинтэн совхоз аһардас ааспыт снлга 45 тнл. солк. очооту сүктэ. Ол аата билигин специалистарбыт эдэр сүөһүнү ынааха таһаары үлэтин кырата бири сылыннан хойутатан ыһаллар. Түөрт сааһыгар днэри үөскөтүгэ аһаан

интэллэн баран төрүүбү да, үтү да биэрбөккэ өлөрүлүбүт хас биридин бургунас совхозу 1-дн тнл. солкуобай ороскуонна төбөрүн тобо эрэ умнабыт.

Ити курдук ынах кытарааһыннан сүтүкпүт эмнэ олус элбэх. Былырмын хаһаайыстыба 1981 ынахтаабыттан 292-гэ төрүүбү биэрбэтэ. Ити — ыһыннык 21 бырыһыана. Кытарааһын Чыалпарара (132 ынах), Маралааһыга (88), Төлөгө (63) ордук маас-сабай этэ. Оңон совхоз аһардас кытарааһынан 140 тнл. солкуобайдаах бордодукуһу снлы батата. Ити курдук ынах кэмгэр уулаһааха төрүүбү олус хойутаан биэринтэ эмнэ, аһар буоллааха, очооту олус элбэх. Бириннэн, мэчин-рэн ыһдарыгар, саамай элбэх үтү биэрэхтээх кэмгэр уолларыллар. Иккиннэн, ороһулаан төрөөбүт ыһрой үксэ кыстыгы тулуйбат, кен-нүнэн өлөр. Совхоз ынах сүөһү ааспыт снлгаабы төрүүбүттэн 122-тин үһсэ кварталга ыл-быта. Итинтэн 68 ыһара-ыи — баладан ыһыгар. Бу барыта — «мугудайда» сүөһү интинин сайынна-ры бири саамай тутуах үлэтин, искусственай снлээһинин, кыайба-тарын, манна сөптөөх усулуобуйаны төрүмат-тарын туһута. Ыһары буоһатын ордук Чыал-пара отделениетыгар мол-тех. Манна былырмын үһсэ кварталга 51 ынах төрөөбүтэ. Төрүүбү ман-нык хойутаан ыһы хас биридин түбэлтэ сов-

хозка снлга ортогунан 400—500 солк. очооту биэрэр. Оңон хаһаайыс-тыга аһардас ааспыт снлга интинтэн 60 тнл. солк. ороскуонна төбө-лүбүтэ.

Ити барыта мунуула-лан үтү ыһынга улахан охсууну оңорор. Бири фуражнай ынахтан үтү ыһын сыллаабы көрдө-рүүтэ 1618 килограмма тнэрдиликтэ, (бу инни-нээги сыллаабытаагар 14 килограммаан ыһыннах). Оңтон ыһын бу хаачыс-тыбанан көрдөрүү арыын үрдүүр чинчилээх. Снл ааспыт тоғус ыһы-гар 1383 килограмм ыһаан. Ити Төлөй уонна Чыалпара отделениелара көрдөрүүлэрин былы-рыныгытаагар тулаан-нааһын 299 уонна 180 килограммаан үрдөппит-тинэн суотугар ситил-линнэ. Мантан даһаны көстөрүнэн, совхозка үт-тү-аһы дэлэтин резерв-лэрэ, этэргэ дылы, хас харды ыһы бааллар. Ыһын хаһаайыс-тыбаыт хас биридин цен-тиер үтү государство ортогунан 55 солкуобай-га атылыыр буоллабы-на, ынах снлга 1700 ки-лограмман аһыах үтү биэринтэ очооттоох.

Ыһынны государство баһаан быһы-тыннан 325 килограмм орто ыһаһыннаах сүөһү-нү туттармаахха снл он-нугар 278 килограммаан туттарбыппыт. Манна сүөһүнү уотуу, төлөһү-түү молтоғо, билээн ту-рар, улахан охсуулаах. Маны таһынан днөн үлэ-тин үтүннэрен көрдөрүү тннээр совхозу элбэх очоонко тэппитэ. Холо-бур, совхоз зоотехничес-кай уонна бухгалтерскай сулуусна снл устат 354 тонна прнвес ыһы-лыбытын курдук көрдө-рөн үлэһиттэргэ оңо дүүрөлээх хамнас тө-

лөһмүтэ. Оңтон дннн-нээх прнвес түмүккэ 263 эрэ тонна буолан тахсы-быта. Зоотехническая уонна бухгалтерскай учуот ити снлытыгар совхоз аһардас хамнаһы ордук төлөһүннэ 40 тнл. солкуобайны очоот-тубута. Соротох Чыал-пара отделениетыгар бу хоргуот төлөбүр 12 тнл. солкуобайга тннибтэ. Ити да холобуртан «Му-гудай» совхозка хаһа-йыһаһын, государство ресурсаларын кэмчилээн туттуу аһаах молтоғун көрбүт.

Совхоз бири ыччат сүөһүнү көрүтүгэ-хара-йыга снлга ортогунан 400 солкуобайны орос-куоттуур. Ол аата бу сүөһүттэн дохуоту ылар туһугар кини тыһыннаах ыһаһынны 2—2,5 саа-һыгар 325 килограмма тнэрдиликтээх уонна государство туттарыл-лыахтаах. Хаһаайыстыба билигин үлэ-аһаана бу көрдөбүлгэ хайа да өттүнэн эппиэттөөбөт. Производствона маннык улахан көтүтүүлэр баал-ларын, тухары совхоз, билээн турар, бэйэни үбүлэни, ороскуоттары толунуу усулуобуйатыгар кириэр кыага суох. Оңтон экономиканы сайын-нары сага көрдөбүл-лэрэ билигиттэн, баста-тан туран, бу итэстэри туоратары модьуйаллар.

А. АРГУНОВ,
«Мугудай» совхоз
кылаабынай эконо-
мнн.

ДОРУОБУҔА ХАРЫСТАБЫЛА: СҮРҮН ТУҔААҔЫҔЫЛАР

Транспорт, телефон уонна иһэр уу

Нэһилиэнньэ доруобуу-дун харыстааһын сайын-нары уонна СССР-ка до-руобууа харыстабылын уларыта тутуу Сүрүн ту-галаһыларын бырайыак-тарын улаханлык сөгө-түн аахтым, биһирэтим. Бу бонпуруоска респу-бликай партия-аһаайыс-тыбанай активын мунуу-дун матырыаалларын тннэ көрүһөтөн билистнн олто чопчу, билиги нэи-тэкситтэргэ, доруобууа харыстабылын тупсарыга манныктары оңоруохха сөп днэн бэйэм санаалар-бын аһаан.

Аһа оройуон бири бо-лот нэһиликтэр — Одьу-туунга олоһобун. Одьу-туун-уруулуун барыта 1800 нэһилиэнньэлээхлит. Профтехучилище, орто ос-куота, 90-чэ миэстэлээх детсад, аһын да государ-ственай учреждениелар бааллар. Манна соторутаа-хыта 10 куюкалаах участ-ковай баһына аһыллан днөн олоһор үгүс үчүгэй оңорон эрэр. Баһына ы-лаабынай өрөһө Людмила Николаевна Алексеева үлэтигэр кыһамыһынан, билигитинэн днөн-сөргө ыһытабылын ыһа.

Ол эрээри билигин ол туһунан буолбатах. Ба-һына үлэтигэр улахан ыһаахтарты көрүстэ. Васта-кытынан, эччиттэр, аһат транспорттара суох буолан, сатны сыһаа-лар, элбэх күндү бири-мэлэрин сүтэрэллэр. Урах Күөрө курдук көһүннэ ыһаах сиртэн ыһааһы киллэрингэ, иһиннэ тн-нингэ эрэй олус элбик. Куула Куол, Голүргэс-тээх эмнэ бөһүөлэктнн тн-ничилэр. Днэ итиннэ ба-рытыгар миэстэтигэр тн-ни көмөнү оңорууга эч-чит сатны сыһаар. Оро-йон интинтэн наадалаах эми-тому таһаарыга эмнэ тннэһи үөскүүр. Холо-бур, чуластаабыттан ыл-лааха, быһыл баладан

Б и н н э х э эппиэттиллэр

«Сага олох» бу дныл алтынны 7 күнүттэн нүөмүрүгэр «Кыстыгы умнуоут курдуктар» днэн рейдэ матырыаала бннэттэммитэ. Онуоха «Мугудай» совхоз пар-комун секретара Н. Г. Гооһ маннык эппиэттэ-тэ:

«Кыстыкка балаһи-нин бытаарытын туу-нан сүрүнү кырдымы-таах. Ыһа-аһа аһын-ны 17 күнүгэр парком мунуулар дүүһэлэ-линнэ. Уу Обустаах хо-тонун реконструкциятын бу ый 25 күнүгэр, сага хотон тутуугун снтиннэ 15 күнүгэр днэри үлэ-дэ киллэрэтигэр прораб С. Т. Ноговицын соруах-татна. Совхоз дирэктора С. Н. Сергеев эппиэти ыһыкка хотонпор өрө-мүөннэри баһаан ыһын 1 күнүгэр днэри бүтэ-ригэр эбээһинистэһнэ. Отделение управлюща-й Н. Н. Жергнн ыһа-тыһын сүөһүттэргэ билиһиннэрен туран, үлэ-ни сөптөөхтүн аттарар-гар соруахтатна. Сүөһү интинин биригэһиэр Э. Е. Толстоухов кыс-тыкка киригэ эппиэти-ннэ суох снһамнаһы-тын инни үлэтигэр бос-холонно.

Кормоцех алтынны 16 күнүттэн үлэдэ киллэ-риннэ. Оңон сүөһү эппи-аһылытын сөптөөхтүн хааччыллар буолла».

Сарсын — Автомобильнай транспорт үлэһиттэрин күнэ

Эрилик Эристин аатынан совхоз Чакырдаабы от-делениетын ГАЗ—66 пнэркалаах үтү таһар авто-машинатын шофера И. Е. Адамов снл тоғус ыйы-гар 42898 тонна-километрдаах сырынын снлдын туһеаах былаанын лаһа аһарыта уонна оройуон водителлэрин куоталаһыларын үһсэ кварталлаабы түмүгүнэн бастагы миэстэни ыһа. Таспыт үтүн 70,6 бырыһыана бастагы суортааһынан сналанна. Чулуу шофер 350 литр уматыгы кэмчилээтэ.

Иосиф Егорович бу иннинэ МТЗ-82 тракторга уонча снл үлэлээн кыайыгас-хотугас үлэһит быһы-тыннан биллбиптэ. Ол инни ордук эппиэттээх үлэ-р — үтү таһытыгар анаабыттар. Ол кэмтэн ыһа үтү хаачыстыбатын инни мүнүүтэ, сөкүүндэ былдыһын-та тохтообот. Быһыл сайын Чакыр отделениетын ус фермаларынан Дьулуур, Сиппыйа уонна Маарык-ча фермаларынан күннэ үстүүтэ кырыммыта. Бу күннэргэ үтү Чакыртан Холтоботоо ары сн-дар таһар.

Снимокка: И. Е. Адамов.

П. Оконешников фотота.

тордааба буоллар үлэ улаханнын кудумсуйуо-этэ, — днэн сельсовет ис-полкомун председателэ А. М. Максимов эбэн этэр. Нэһилиэнньэ барыта 618 инни олоһоруттан 366-та быһбардыр. Кинилэртн 78-тара пенсионердар, 10-тан таһа үлэһит кыага суох днөн бааллар. Ити күүһү аттаран бэйэлэрин туһаах үлэлэрин толорто-ро-толорто аһын эппи-үлэни түрүөтүү, кырдыга элбэх төрүтүр үлэни эрээр. Днөн сознатель-ностара, үчүтэ йгэ тар-дыһылаа элбэри бы-һаар. Манна днөн-сөргэ көхтөөх эбит днэн санаада көлөһүн. Ааспыт саас ки-нилар күүстэриннэ бэрэбнэ-чнэ кубометр бэрэбнэ-чнэ кубометр пилорама таһы-нэрдиллэн биллбипт. Ол ха-гар киллэрдиликт. Ол ха-гар киллэрдиликт аһы саас бөһү-өһүтү тупсарыга туһаныл-лаа. Аһа дойдун Улуу-сэринтин иннинэ нэһи-диэккэ «Бойбоду» днэн колхоз баара. Кини 25 ту-

руу үлэһитэ Ийэ дойдутун көмүскүү фронтка атта-мыттар. Кинилэр аатта-рын үлэһитэр туһуттан колхоз-урукку чилиэннэрэ — Кытаанах нэһилигнн олохтоохторо — үтэрин холбоон быһыл сайын паа-матныһын туруордулар, хорсун буолууттарга аһа-лаах «Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат» днэн биэчэри тэрийдилэр. О-мас татым сайынгар, бы-һыл, кытаанахтар общес-твеннай сүөһү аһылытын соботуопкалаһынгар 25 төгүл маассабай субюту-ннуоттары тэрийдилэр.

Ити курдук, ыһынны капиталынай тутууга, хо-лор, үлэһит усулуобуйа-ны тупсарыга билиэтэм-нит дууһаларын толорууга сорох үлэлэр мытылы-нытар, тэтиһиригэр ыһы-тыбаттарын, биэс снл-га былааннамыт үлэ то-лорулар кыһаахха. Чопчу быһыл толорул-луохтаахтан кыайтарбатах да баар. Холобур, сага

маһынны тутулаан баран кириинчэ суоһунан, оһо-до оһоһуллубата. Прила-нок үлэһиттэр эмнэ (кэ-тэспиттэрэ ыраатта) эр-тэ, тыһынны маһынныта ыһы-ныны туоруур буоллулар. Пекарня турууга да үчүгэ-йэ суох. 1983 сыллаахха 120 миэстэлээх «сага ос-куота үлэдэ киллэри-лиэхтээх этэ, билигин сн-алара эрэ түбэриллэн ту-рар. Хойутуур чинчигэ улахан.

Быһыл саасны быһба-ра сельсовет исполкомун председателэ уларытыта, бу күннэргэ днэри отделение бастаһааннай управ-люющай суох олоһор. Оңон баркыллыт тыл то-луутун контуруоллаһын, хааччыһын бонпуруоһу-нан олохтоох партиянай тэрилта (секретарь Н. Н. Попов) нүүснэ днэри-таһаахха этэ. Хомойох инни, партиянай тэрилта маннаах снһамнаах бири да бонпуруоһу бэһитнэ мунууахтарыгар дүүһэлэ-

пэтэх. Исполком, предсе-дателэ биэс снлга быта-рытыллыбыт былаан хан-на баарын (баар, суоҕа буолуо) билбэт. «Отделе-ние букатын снһаана суох курдук», — днэн мунгы-лар В. Н. Коркин спор-тивнай сааланы итигэрэ үлэлэһэ сатаан баран, ык-саан. Оңтон интиннэ бэйэ-бэйэни өйдөспөт буолуу бири сүрүнүүр, түмэр үлэ суоһуттан буолбатах дуо?

Тыһы чнстээхтик толо-ро туһугар нэһилиэк ба-ры салааһааччылар бири санаада түмөһлэрэ, днла-ла үчүгэй өттүн бири сү-бннэн тобулаллар, күүһү түмэллэрэ наада буолбут. Днөн түннээххэ, аһааста-ныахтара, өһүөхтэрэ су-ва днэргэ манна төрүүт-төр суохтар — үлэ барыта днөн туһугар, кини олоһун үйүгүн тупсарар туһугар тэриллэр.

М. МИХАЙЛОВА,
хаһыат аһаат. корр.

Е. ЛИТВИНЦЕВ,
Аһа дойдун Улуу сэ-ринтин ветерана.

